

บทที่ 3

ธุรกิจหลักทรัพย์

3.1 ธุรกิจหลักทรัพย์

“ธุรกิจหลักทรัพย์” ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 หมายความว่าถึงธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทดังต่อไปนี้

1. การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
2. การค้าหลักทรัพย์
3. การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน
4. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
5. การจัดการกองทุนรวม
6. การจัดการกองทุนส่วนบุคคล
7. กิจการอื่นที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต.

“การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์” หมายความว่า การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนเพื่อ ซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่นเป็นทางค้าปกติ โดยได้รับค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น ๆ

“การค้าหลักทรัพย์” หมายความว่า การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเอง เป็นทางค้าปกติ โดยกระทำนอกตลาดหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

“การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน” หมายความว่า การให้คำแนะนำแก่ประชาชนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์หรือความเหมาะสมในการลงทุนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์นั้น หรือเกี่ยวกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ใดๆ เป็นทางค้าปกติ ทั้งนี้ โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในลักษณะที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

“การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์” หมายความว่า การรับหลักทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วนจากบริษัทเจ้าของหลักทรัพย์ไปเสนอขายต่อประชาชน โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม

“การจัดการกองทุนรวม” หมายความว่า การจัดการลงทุนตามโครงการจัดการกองทุนรวมโดยการออกหน่วยลงทุนของแต่ละโครงการจำหน่ายแก่ประชาชนเพื่อนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายลงทุนนั้นไปลงทุนในหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นหรือ ไปหาดอกผลโดยวิธีอื่น

“การจัดการกองทุนส่วนบุคคล” หมายความว่า การจัดการเงินทุนของบุคคลตั้งแต่ 5 คน หรือคณะบุคคลตั้งแต่ 1 คณะขึ้นไป ที่ได้รับมอบหมายให้จัดการลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากหลักทรัพย์ โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทน แต่ไม่รวมถึงการจัดการกองทุนตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

3.2 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ได้กำหนดให้การพัฒนาตลาดทุนเป็นส่วนหนึ่งของแผน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของเอกชนในการระดมทุนเพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสถาบันการเงินและพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ เพื่อการพัฒนาตลาดทุนให้เป็นสากลมากขึ้น ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลตลาดทุนทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงการออกหลักทรัพย์จำหน่ายแก่ประชาชนในตลาดแรก การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดรอง การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจหลักทรัพย์และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนและธุรกิจหลักทรัพย์

แต่เดิมนั้น การกำกับดูแลและสถาบันต่าง ๆ ในตลาดทุน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ และอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน จึงทำให้การกำหนดนโยบายและการพัฒนาตลาดทุนขาดความเป็นเอกภาพและไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร อีกทั้งมาตรการคุ้มครองผู้ลงทุน โดยเฉพาะการคุ้มครองนักลงทุนรายย่อยยังไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ขึ้นและกำหนดให้มีคณะ

กรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์คณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลและองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในตลาดทุนทั้งระบบ

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประกอบด้วย

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการ
- ปลัดกระทรวงการคลัง
- ปลัดกระทรวงพาณิชย์
- ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 – 6 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีและต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย บัญชี และการเงิน อย่างน้อยด้านละ 1 คน
- เลขาธิการสำนักคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทำหน้าที่ดำเนินงานตามคณะกรรมการ ซึ่งรวมถึงการกำกับดูแลและการดำเนินการของสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายฉบับนี้ ตลอดจนเป็นผู้กลั่นกรองและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการกำกับดูแลและพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มีสาระสำคัญดังนี้

1. ควบคุมดูแลการออกหลักทรัพย์และเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน (public offering) หลักทรัพย์เหล่านี้ครอบคลุมถึง พันธบัตร ตัวเงิน หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุนและตราสารอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนด

2. กำกับดูแลธุรกิจการจัดตั้งและออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์อันประกอบด้วย การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ การค้าหลักทรัพย์ การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ การจัดการกองทุนรวม และการจัดการกองทุนส่วนบุคคล เป็นต้น

3. กำกับดูแลองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ อันได้แก่ สำนักกำกับบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์และสำนักงานจัดอันดับความน่าเชื่อถือ รวมทั้งสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์

4. กำกับดูแลการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ (over – the counter market)

5. ป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การสร้างราคาและการใช้ข้อมูลภายใน (price manipulation and insider trading)

6. กำกับดูแลการกระทำอันเกี่ยวกับการเข้าถือครองหลักทรัพย์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมกิจการ (takeover , merger & acquisition)

7. กำกับดูแลการดำเนินงาน ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้องของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมเครื่องมือทางการเงินหลายประเภท อันจะเป็นทางเลือกให้นักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศสนใจที่จะลงทุนในหลักทรัพย์ของประเทศไทยมากขึ้น

นอกจากนั้นพระราชบัญญัตินี้ยังเปิดโอกาสให้มีการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ อีกด้วย ธุรกิจเหล่านี้คือ

1. การระดมเงินทุนโดยการแปลงทรัพย์สินให้เป็นหลักทรัพย์ (securitization) การทำ securitization นั้นส่วนใหญ่เป็นการออกตราสารการเงินที่อายุเท่ากับภาระการค้ำประกันของทรัพย์สินแต่ละประเภทที่ผู้ให้นำมาจำนองไว้กับผู้ให้กู้ เช่น ที่ดิน อาคาร รถยนต์ และสินเชื่อบัตรเครดิต

2. การซื้อขายและการควบกิจการ (merger & acquisition) การซื้อและการควบกิจการของภาคธุรกิจต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปเช่น การรวมตัวเพื่อให้เกิดผลได้เพิ่มขึ้น ทั้งด้านการ

ประกอบการ และผลทางการเงิน การรวมเพื่อให้เกิด market power และการรวมกันเพื่อช่วยกระจายความเสี่ยง เป็นต้น

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะควบกิจการมากขึ้น ด้วยเหตุหลายประการ คือ การแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในเชิงธุรกิจ อันเกิดจากกลไกปกติของตลาดที่มักมีการแสวงหาความก้าวหน้าและการขยายกิจการ จึงต้องแสวงหาความอยู่รอดโดยการทำให้กิจการของตนมีอำนาจการตลาดสูงขึ้น โดยเข้าไปร่วมกับกิจการอื่น นอกจากนั้นกฎระเบียบของทางการมีการเปลี่ยนแปลงหลายข้อ เช่น ให้สถาบันการเงินทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ได้ ทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น จึงมีการรวมกิจการเพื่อให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น

3. ธุรกิจเกี่ยวกับตราสารประเภทหนี้ (debt instrument) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เปิดโอกาสให้บริษัทมหาชน บริษัทจำกัด บุคคลและกลุ่มบุคคล ออกหุ้นกู้หรือตราสารหนี้ชนิดต่าง ๆ ได้ หากได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในอนาคตจึงน่าจะมีการออกหุ้นกู้และตราสารประเภทหนี้ชนิดใหม่ ๆ รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตราสารหนี้เพิ่มมากขึ้น

4. องค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจหลักทรัพย์ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้อนุญาตให้มีการจัดตั้งหน่วยงานประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจหลักทรัพย์อีกหลายประเภท เช่น การจัดตั้งศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ศูนย์ชำระราคา การเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์ สำนักงานจัดอันดับความน่าเชื่อถือ สมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์และศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น

3.3 บริษัทหลักทรัพย์ (Securities Companies)

เป็นสถาบันที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทจำกัด (มหาชน) ที่ได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์

3.4 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange)

สถาบันที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 153 จัดตั้งให้ตลาดหลักทรัพย์ ดำเนินการในรูปของหน่วยงานที่มีได้แสวงหากำไร โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมทั้งกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การซื้อขายหลักทรัพย์เป็นไปอย่างมีระเบียบและยุติธรรม ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ อันได้แก่ ธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับหลักทรัพย์จดทะเบียน เป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ ธุรกิจให้บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์ หรือธุรกิจทำนองเดียวกัน ประกอบธุรกิจอื่นได้โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ด.

ตามมาตรา 154 ให้ตลาดหลักทรัพย์มีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 153 อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงจัดให้ได้มาถือกรรมสิทธิ์ มีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ ครอบครอง เช่าหรือให้เช่า เช่าซื้อหรือให้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอนสิทธิ การเช่า หรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือรับ จำนอง ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ และกู้ยืมเงิน ให้กู้ยืมเงิน ลงทุนหาผลประโยชน์

ตามมาตรา 155 ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการตลาดหลักทรัพย์หรือกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นอกจากตลาดหลักทรัพย์ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ตามมาตรา 156 ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากตลาดหลักทรัพย์ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า ตลาดหลักทรัพย์หรือตลาดหุ้นหรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

ตามมาตรา 158 บริษัทหลักทรัพย์ที่จะทำการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ต้องเป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์